

Katedra Bezpieczeństwa Powszechnego
Instytut Bezpieczeństwa Państwa
Wydział Bezpieczeństwa Narodowego
Akademia Sztuki Wojennej

RECENZJA

ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Pana mgr. inż. Krzysztofa STAŃCZYKA

na temat:

*Ocena funkcjonowania Wojsk Obrony Terytorialnej oraz ich znaczenia
w systemie bezpieczeństwa narodowego na przykładzie 8. Kujawsko-Pomorskiej
Brygady Obrony Terytorialnej,*

napisanej pod kierunkiem naukowym Promotora,

Pana dr. hab. Zdzisława POLCIKIEWICZA, prof. UMK

przy wsparciu Promotora pomocniczego,

Pana dr. Roberta RECZKOWSKIEGO

w Wydziale Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie

Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Podstawa opracowania recenzji

Uchwała Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu nr 16/2023 z dnia 10 października 2023 r. oraz pismo Przewodniczącego Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Pana dra hab. Arkadiusza CZWOŁKA, prof. UMK z dn. 10 października 2023 r. w sprawie wykonania recenzji.

W postępowaniu w sprawie nadania stopnia naukowego doktora w dziedzinie: nauk społecznych

W dyscyplinie: nauki o bezpieczeństwie

Forma rozprawy: praca pisemna

Stwierdzenie spełnienia albo braku spełnienia przesłanki, o której mowa w art. 187 ust. 2. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478) dotyczącej przedmiotu rozprawy:

1. Stwierdzenie spełnienia albo braku spełnienia oryginalnego rozwiązania problemu naukowego (ocena + uzasadnienie)

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska **spełnia wymogi oryginalnego rozwiązania problemu naukowego, ponieważ przedstawia zagadnienia nie w pełni wyjaśnione w naukach o bezpieczeństwie**, w szczególności w zakresie dotyczącym bezpieczeństwa odnoszącego się do funkcjonowania Wojsk Obrony Terytorialnej w systemie bezpieczeństwa narodowego (państwa) RP na przykładzie analizy i oceny realizacji zadań przez 8. Kujawsko-Pomorską Brygadę Obrony Terytorialnej. Dysertacja wskazuje również stan niewiedzy w naukach o bezpieczeństwie w zakresie zakreślonym tytułem. Powyższa ocena wynika zasadniczo z dogłębnej analizy aktualnej sytuacji oraz wskazywanych uzasadnionych postulatów ukierunkowanych na bardziej efektywną realizację zadań WOT w ramach systemu bezpieczeństwa narodowego (państwa) RP, na przykładzie 8. Kujawsko-Pomorskiej Brygady Obrony Terytorialnej.

Biorąc pod uwagę powyższe, za zasadne uznać należy podjęcie wysiłku badawczego przez Pana mgr. inż. Krzysztofa STAŃCZYKA (Doktoranta), skutkującego opracowaniem rozprawy doktorskiej nt. *Ocena funkcjonowania Wojsk Obrony Terytorialnej oraz ich znaczenia w systemie bezpieczeństwa narodowego na przykładzie 8. Kujawsko-Pomorskiej Brygady Obrony Terytorialnej*, napisanej pod kierunkiem naukowym Promotora, Pana dr. hab. Zdzisława POLCIKIEWICZA, prof. UMK przy wsparciu Promotora pomocniczego, Pana dr. Roberta RECZKOWSKIEGO. Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska **stanowi indywidualny dorobek jej Autora, mieszczący się w ramach nauk o bezpieczeństwie**. Dysertacja Pana mgr. inż. Krzysztofa STAŃCZYKA nt. *Ocena funkcjonowania Wojsk Obrony Terytorialnej oraz ich znaczenia w systemie bezpieczeństwa narodowego na przykładzie 8. Kujawsko-Pomorskiej Brygady Obrony Terytorialnej* **odpowiada warunkom określonym w przepisach powszechnie obowiązującego prawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, a tym samym spełnia wymogi rozprawy doktorskiej oraz może być przedmiotem publicznej obrony.**

2. **Stwierdzenie spełnienia albo braku spełnienia** rozwiązania w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej (*ocena + uzasadnienie*)

Przedłożona do recenzji rozprawa traktuje o ważnym i aktualnym znaczeniu stosunkowo nowych, ale historycznie niejako odbudowanych struktur i ich znaczenia w dbałości o zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego na obszarze RP (reaktywacja wojsk obrony terytorialnej, o której Doktorant pisze szerzej w ramach rozdziału 3 dysertacji). *In plus* należy uznać ograniczenie obszaru rozważań do regionu odpowiedzialności 8. Kujawsko-Pomorskiej BOT, co pozwala uszczegółowić badania skoncentrowane na konkretnym wycinku badawczym, który nie jest obcy, a wręcz bardzo dobrze znany Doktorantowi, który jako oficer SZ RP miał możliwość przyglądać się pewnym procesom z bliska, mieć na nie wpływ i dojrzałe podejść do analizy i oceny, weryfikując adekwatność i zasadność przedsięwzięć, co z kolei przełożyło się na postulowane kierunki zmian ku bardziej efektywnemu działaniu w przyszłości, celem zapewnienia możliwie najwyższego poziomu bezpieczeństwa ludności. Ostatnie części przedłożonej do recenzji dysertacji dowodzą dojrzałości badawczej Doktoranta, który wskazuje kierunki zmian, ze stosowną argumentacją. Doktorant dąży do odkrywania praw i prawidłowości rządzących w danej materii – poddaje je analizie i ocenie, wskazując niedomagania, a Jego spostrzeżenia (okiem nie tylko naukowca, ale i oficera SZ RP) stanowią materię bezcenną dla zapewnienia właściwego środowiska bezpieczeństwa społeczeństwa (życie, zdrowie, mienie, środowisko naturalne). Chodzi nie tylko o sferę ochrony ludności (bezpieczeństwo powszechne), ale i obronę w sferze obronnej (bezpieczeństwo militarne).

Powyższe pozwala na przyjęcie, że **ww. stwierdzenia dotyczą w całej rozciągłości spełnienia rozwiązania w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze społecznej.**

Reasumując, stwierdzam, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska **spełnia wymagania przesłanki, o której mowa w art. 187 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478), dotyczącej przedmiotu niniejszej rozprawy.**

Stwierdzenie spełnienia albo braku spełnienia przesłanki, o której mowa w art. 187 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478), dotyczącej prezentowania ogólnej wiedzy teoretycznej oraz umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej:

1. Stwierdzenie posiadania albo braku posiadania ogólnej wiedzy teoretycznej Kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach. Ocena wiedzy teoretycznej Kandydata na podstawie treści pracy (*ocena + uzasadnienie*)

Pan mgr. inż. Krzysztofa STANČZYKA **posiada ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie naukowej nauk o bezpieczeństwie.** Doktorant wie i rozumie, że bezpieczeństwo ogółu w dużej mierze zależy od właściwej współpracy na poziomie cywilno-wojskowej. Jeśli kooperacja ta będzie przebiegać na wysokim poziomie na kanwie regionalnym, przyniesie to profity w ramach właściwie funkcjonującej sieci, a w efekcie „globalne” bezpieczeństwo państwa będzie łatwiejsze do zapewnienia. Istota funkcjonowania formacji WOT opiera się o znajomość przez żołnierzy terenu (zarówno lokalizacja, jak i ludność cywilna i jej specyfika). Funkcjonowanie państwa bezpiecznego to sprawne wojsko oraz zaangażowane społeczeństwo. Współpraca tych dwóch grup to przepis na sukces w zakresie przeciwstawienia się rzeczywistym i potencjalnym zagrożeniom. Bardzo istotne znaczenie ma diagnoza przygotowania WOT do działań militarnych oraz perspektywy rozwoju. Nie byłoby to możliwe na kanwie dysertacji bez analizy i oceny dotychczasowej działalności WOT na rzecz układu pozamilitarnego w sytuacjach kryzysowych spowodowanych zagrożeniami niemilitarnymi, której to Doktorant dokonał w ramach ostatnich rozdziałów przedłożonej do recenzji rozprawy, a co pokazuje, jak swobodnie porusza się w przedmiotowym obszarze, co **poświadcza głęboką i ugruntowaną wiedzę ogólną oraz wiedzę z zakresu nauk o bezpieczeństwie ww.**

2. Stwierdzenie posiadania albo braku posiadania umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Umiejętność ta zawiera się w kilku kompetencjach, których oceny zawarte są poniżej:

- **Stwierdzenie posiadania albo braku posiadania** umiejętności prawidłowego dostrzegania i identyfikowania problemu naukowego i uzasadniania jego istnienia (*ocena + uzasadnienie*)

Doktorant posiada umiejętność prawidłowego dostrzegania i identyfikowania problemu naukowego i uzasadniania jego istnienia, bowiem zbadał sposób funkcjonowania WOT oraz ich miejsce i znaczenie w systemie bezpieczeństwa narodowego na przykładzie 8. Kujawsko-Pomorskiej Brygady Obrony Terytorialnej. Rozwiązanie zasadniczego problemu badawczego, ze względu na jego złożoność, wymagało jego konkretyzacji, tzn. uściślenia, poprzez rozpatrzenie wielu innych związanych z nim kwestii. W toku prowadzonych badań sformułowano szczegółowe problemy badawcze, których rozwiązanie stanowiło drogę do rozwiązania problemu głównego. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że identyfikacji problemu naukowego towarzyszy uwzględnienie kontekstu aktualnych zmian w środowisku bezpieczeństwa państwa. Tak ukierunkowane podejście pozwala na postrzeganie problemu naukowego, istotnego z punktu widzenia Doktoranta, w świetle toczących się zmian w ramach ewoluujących zagrożeń zarówno w sferze militarnej, jak i pozamilitarnej.

- **Stwierdzenie posiadania albo braku posiadania** znajomości metod badawczych i umiejętności prawidłowego ich doboru i zastosowania (zrealizowania). *(ocena + uzasadnienie)*

Doktorant posiada znajomość metod badawczych, a także związanych z tym technik oraz wykorzystanych narzędzi badawczych. Dzięki temu proces badawczy został przeprowadzony w sposób prawidłowy, nie budzący większych zastrzeżeń. Analiza i ocena metodologicznych aspektów przedłożonej do recenzji rozprawy pozwala ponadto na stwierdzenie, iż w procesie badawczym wykorzystano adekwatną literaturę dotyczącą badań bezpieczeństwa oraz poruszanej problematyki. Materiały źródłowe są zróżnicowane, co pozwala na stwierdzenie, że literatura tematu została poddana maksymalnej eksploracji. Podsumowując proces badawczy, ze wskazaniem na jego wiodące składowe, należy uznać, iż sformułowane w ramach metodologii problemy badawcze zostały rozwiązane, bowiem odpowiedziano na dedykowane temu pytania pomocnicze/ szczegółowe. Powyższe pozwoliło na osiągnięcie celu głównego. Na wyeksponowanie w tym miejscu zasługuje przyjęty cel poznawczy dociekań naukowych, tj. zbadanie i dokonanie oceny dotychczasowego funkcjonowania WOT oraz określenie ich miejsca i znaczenia w systemie bezpieczeństwa narodowego. Ponadto, warto przywołać w tym miejscu także cel diagnostyczny, tj. zidentyfikowanie silnych stron formacji, ale także mankamentów utrudniających jej sprawne użycie i funkcjonowanie, natomiast jako cel praktyczny przyjęto wskazanie, na tej podstawie, pożądanych kierunków zmian, które mogą przyczynić się do poprawy funkcjonowania WOT. Z tych względów dysertacja wykazuje charakter nie tylko poznawczy, ale również użyteczny.

Należy uznać, że powyższe pozwoliło na pozytywne zweryfikowanie przyjętych w toku procesu badawczego hipotez. Ponadto, stwierdzić należy, iż wyniki przeprowadzonych badań zostały ujęte w sposób prawidłowy, a i zostały przedstawione w sposób przejrzysty i poprawnie umotywowany.

- **Stwierdzenie posiadania albo braku posiadania** umiejętności dokonania krytycznej oceny uzyskanych wyników badań (*ocena + uzasadnienie*)

Doktoranta cechuje umiejętność dokonania krytycznej oceny uzyskanych wyników badań własnych, czego potwierdzeniem zdają się być treści przedłożonej do recenzji rozprawy. Ponadto, wskazują one na posiadane przez Doktoranta umiejętności: uogólniania wyników badań własnych, stawianie pytań, zobiektywizowanej oceny uzyskanych w toku badań własnych wyników, jednoznaczności w formułowaniu tych wyników oraz logicznego powiązania wyników badań własnych z rezultatami badań innych naukowców.

- **Stwierdzenie posiadania albo braku posiadania** poprawnego sformułowania sprawozdania z wyników badań w sferze formy i treści (*ocena + uzasadnienie*)

Doktorant posiada umiejętność poprawnego formułowania sprawozdania z badań zarówno w sferze formy, jak i treści. Tak sformułowana opinia poparta jest dostrzeżeniem ewidentnego używania ścisłego, komunikatywnego języka wypowiedzi oraz właściwe uzasadnianie autorskich twierdzeń. Owszem, pojawiają się pewne błędy językowe w sferze szyku czy stylu, a także dostrzegalne są błędy interpunkcyjne. Niemniej jednak, należy zauważyć, iż nie mają one wpływu na finalny pozytywny odbiór treści pracy i przekazu płynącego z zachowanego logicznego układu pracy w zakresie przyczynowo-skutkowym. Należy zauważyć, że Doktorant właściwie stosuje pojęcia związane z naukami o bezpieczeństwie, co stanowi pewnego rodzaju wyznacznik przywołanej dyscypliny. Tym samym ww. sprawia, że język jest precyzyjny, *ergo*: zrozumiały dla każdego zainteresowanego w obszarze nauk o bezpieczeństwie.

- **Ocena stopnia oryginalności uzyskanych wyników** (*ocena + uzasadnienie*)

W opinii recenzenta, stopień oryginalności uzyskanych przez Doktoranta wyników badań należy określić jako znaczny. Takie stwierdzenie posiada swoje poparcie w wysokiej ocenie kilku fragmentów przedłożonej do recenzji dysertacji. Dotyczy to w szczególności tych odnoszących się do: oceny współczesnego bezpieczeństwa państwa w świetle wyników badań

własnych (s. 57-63), oceny uwarunkowań reaktywacji wojsk obrony terytorialnej oraz diagnoza procesu ich formowania oraz przygotowania do działań (s. 127-157) oraz ocena przygotowania i dotychczasowej działalności wojsk obrony terytorialnej na rzecz układu pozamilitarnego w sytuacjach kryzysowych spowodowanych zagrożeniami niemilitarnymi (s. 175-207), a także diagnoza przygotowania WOT do działań militarnych (s. 208-227). Na szczególną uwagę zasługuje rozdział poświęcony rozważaniom oscylującym wokół roli wojsk obrony terytorialnej w systemie bezpieczeństwa narodowego oraz przyszłości formacji i pożądanym kierunków zmian, będących wnioskami z badań empirycznych Doktoranta (s. 228-258). Niemożliwe do przecenienia są rozważania Autora recenzowanej dysertacji (szkoda, że tak syntetyczne) dotyczące działań opóźniających w przeszłości (s. 190-207). Te aspekty mają niezwykle istotne znaczenie, bowiem zarówno przeszłość, jak i teraźniejszość nie pozostają bez znaczenia dla przyszłości, a w założeniu badacza celem jest wskazanie postulowanych kierunków zmian, które będą przynosiły profity. Analiza i ocena dotychczasowej sytuacji pozwala zdiagnozować mniejsze i większe problemy, co z kolei kierkuje procesy zapobiegające ponownemu wystąpieniu zagrożeń / sytuacji niepożądanych, tudzież pozwala się na nie przygotować, poprzez dobór adekwatnych sił i środków. Reasumując, retrospekcja ma duże znaczenie w naukach o bezpieczeństwie, w których Doktorant wnioskuje o stopień, bowiem wskazanie kierunków pożądanym zmian może pozwolić w zagwarantowaniu stosownego poziomu bezpieczeństwa (wymiar utylitarny). Co więcej, wyniki badań mogą służyć wzbogaceniu wiedzy współczesnej z zakresu bezpieczeństwa (wymiar poznawczy).

- **Ocena wartości naukowej i praktycznej uzyskanych wyników.** (ocena + uzasadnienie)

Problematyka odzwierciedlona tytułem przedłożonej do recenzji rozprawy doktorskiej jest bardzo aktualna i ważna, a przy tym jeszcze nie tak często podejmowana przez badaczy (łączy status teoretyka i praktyka) zaliczających swój dorobek do nauk o bezpieczeństwie, co sprawia, że dzięki posiadanym walorom cechuje ją wysoki poziom w wymiarze poznawczym i utylitarnym. W kontekście przedstawionych dotychczas wniosków z analiz i ocen wyników badań Doktoranta za znaczący dla sfery naukowej i praktycznej należy uznać podjęty przez Niego problem naukowy odzwierciedlony tytułem dysertacji. Należy zauważyć, że rozprawa może okazać się cenna tak dla badaczy zajmujących się bezpieczeństwem (zarówno militarnym, jak i pozamilitarnym), jak i dla żołnierzy zajmujących się środowiskiem CIMIC. Współpraca cywilno-wojskowa, realizowana celem zintegrowania działań WOT z elementami podsystemu pozamilitarnego oraz innymi podmiotami środowiska cywilnego

stanowi jeden z kluczowych elementów mających wpływ na skuteczność całego systemu obrony terytorialnej kraju.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska spełnia wymagania przesłanki, o której mowa w art. 187 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478), dotyczącej prezentowania ogólnej wiedzy teoretycznej oraz umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Wątpliwości, które należy rozstrzygnąć w toku obrony rozprawy doktorskiej.

Analizując treści recenzowanej rozprawy oraz przedstawione propozycje, można zadać kilka pytań / podnieść kilka kwestii wątpliwych na obronę rozprawy, tj.:

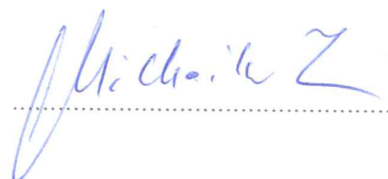
1. Jak Pan postrzega system bezpieczeństwa narodowego? W tytule dysertacji przebrzmiewa „system bezpieczeństwa narodowego”, niemniej jednak próżno szukać rozdziału / podrozdziału poświęconego istocie tego systemu, a nawet chociażby części rozdziału / podrozdziału, gdzie Doktorant – co konieczne, a należy w tym miejscu uznać za poważne niedopatrzenie (pojawia się dopiero w ostatnim rozdziale) – pochyliłby się nad zdefiniowaniem pojęcia „system bezpieczeństwa narodowego” oraz wskazanie podsystemów istotnych z punktu widzenia przedmiotu badań.
2. Biorąc pod uwagę powyższe, gdzie w ramach systemu bezpieczeństwa narodowego (państwa) RP, w ocenie Doktoranta, znajduje się miejsce na działalność Wojsk Obrony Terytorialnej? Jaka jest rola i znaczenie Wojsk Obrony Terytorialnej w systemie bezpieczeństwa narodowego?
3. W kontekście dokonanych ustawą o obronie Ojczyzny zmian funkcjonalności pewnych podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo państwa, wskazano WOT jako ciało, które przejmie realizację zadań z zarządzania kryzysowego. Jak Doktorant postrzega współdziałanie na kanwie cywilno-wojskowej i wykorzystanie WOT w okresie pokoju i kryzysu w kontekście ustawy o zarządzaniu kryzysowym z 2007 roku?
4. Jak Doktorant widzi możliwości wykorzystania zasobów (sił i środków) 8. Kujawsko-Pomorskiej Brygady Obrony Terytorialnej w kontekście rzeczywistych i potencjalnych zagrożeń w obszarze swojej odpowiedzialności?
5. Z jakimi podmiotami z obszaru bezpieczeństwa kooperuje 8. Kujawsko-Pomorska Brygada OT? Proszę wskazać, na czym opiera się ta współpraca i czy Doktorant dostrzega potrzebę wprowadzenia jakichś zmian w tym zakresie?

6. Jak wyglądało wykorzystanie 8. Kujawsko-Pomorskiej Brygady OT w ramach innowacyjnego zagrożenia, jakim było zagrożenie epidemiologiczne oraz czas pandemii COVID 19? Proszę wskazać zasadnicze postulaty w kwestii bardziej efektywnego działania na wypadek kolejnych epidemii w Polsce.
7. Proszę o przybliżenie kryteriów doboru ekspertów uczestniczących w badaniach prowadzonych na potrzeby przedłożonej do recenzji rozprawy doktorskiej.

Wniosek końcowy i ocena

Reasumując rozważania dotyczące oceny przedłożonej do recenzji rozprawy doktorskiej, ja, niżej podpisany, stwierdzam, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska opracowana przez *Pana mgr inż. Krzysztofa STAŃCZYKA* pt. *Ocena funkcjonowania Wojsk Obrony Terytorialnej oraz ich znaczenia w systemie bezpieczeństwa narodowego na przykładzie 8. Kujawsko-Pomorskiej Brygady Obrony Terytorialnej*, napisana pod kierunkiem naukowym Promotora, Pana **dr. hab. Zdzisława POLCIKIEWICZA**, **prof. UMK**, przy wsparciu Promotora pomocniczego, Pana **dr. Roberta RECZKOWSKIEGO** w **Wydziale Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu** spełnia warunki określone w art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r., poz. 478). Całość rozprawy oceniam pozytywnie i wnioskuję do Rady Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie o przyjęcie dysertacji do dalszego postępowania kwalifikacyjnego ws. nadania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauki społeczne w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie oraz o dopuszczenie Doktoranta do jej obrony.

.....